
DOI: 10.4467/29567610PIB.25.032.23017

prof. dr hab. Sławomir Mazur

Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie

ORCID: 0000-0002-5056-2280

dr hab. Monika Ostrowska

Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie

ORCID:0000-0002-0397-1131

KRYZYS MIGRACYJNY NA WSCHODNIEJ GRANICY RP JAKO POWAŻNE ZAGROŻENIE DLA EUROPY

THE MIGRATION CRISIS ON POLAND'S EASTERN BORDER AS A SERIOUS THREAT TO EUROPE

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest analiza kryzysu migracyjnego na wschodniej granicy Rzeczypospolitej Polskiej, w kontekście jego wpływu na bezpieczeństwo europejskie. Problem badawczy sformułowano: czy kryzys migracyjny na wschodniej granicy RP stanowi realne i długofalowe zagrożenie dla bezpieczeństwa Europy, a jeśli tak, to w jakim wymiarze? Hipoteza badawcza zakłada, że kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej, ze względu na swój zorganizowany i hybrydowy charakter, nie jest wyłącznie problemem humanitarnym, lecz realnym zagrożeniem bezpieczeństwa europejskiego, które wymusza zmiany w polityce migracyjnej i obronnej UE. W artykule zastosowano metody teoretyczne, przede wszystkim analizę systemową, podejście instytucjonalno-prawne oraz analizę dyskursu bezpieczeństwa (sekurtyzacji migracji). Dzięki nim możliwe było zbadanie wielowymiarowego charakteru tego zjawiska, obejmującego aspekty polityczne, społeczne i militarne. Głównym wnioskiem jest stwierdzenie, że kryzys migracyjny na wschodniej granicy RP stanowi nie tylko wyzwanie dla Polski, ale również poważne zagrożenie dla całej Europy, osłabiające solidarność wewnątrzunijną, podważające zasady strefy Schengen oraz prowadzące do militaryzacji granic i ograniczania przestrzeni działań humanitarnych.

Słowa kluczowe: kryzys migracyjny, bezpieczeństwo europejskie, granica wschodnia RP, wojna hybrydowa, sekurtyzacja migracji

Summary

The aim of this article is to analyze the migration crisis on the eastern border of the Republic of Poland in the context of its impact on European security. The research problem was formulated: does the migration crisis on the eastern border of Poland pose a real and long-term threat to Europe's security, and if so, to what extent? The research hypothesis assumes that the migration crisis on the Polish-Belarusian border, due to its organized and hybrid nature, is not only a humanitarian problem, but a real threat to European security, which forces changes in the EU's migration and defense policy. The article uses theoretical methods, primarily systemic analysis, institutional and legal approach, and analysis of the discourse of security (secitemization of migration). Thanks to them, it was possible to study the multidimensional nature of this phenomenon, including political, social and military aspects. The main conclusion is that the migration crisis on Poland's eastern border is not only a challenge for Poland, but also a serious threat to the whole of Europe, weakening intra-EU solidarity, undermining the principles of the Schengen area, and leading to the militarization of borders and the limitation of humanitarian space.

Keywords: migration crisis, European security, eastern border of Poland, hybrid war, securitization of migration

Wstęp

Kryzys migracyjny na wschodniej granicy Rzeczypospolitej Polskiej stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań bezpieczeństwa, z jakimi mierzy się współczesna Europa. Wydarzenia rozgrywające się na granicy polsko-białoruskiej od 2021 roku pokazały, że migracja może być wykorzystywana nie tylko jako zjawisko humanitarne, lecz także jako narzędzie presji politycznej i destabilizacji regionalnej. Zorganizowane działania władz białoruskich, polegające na celowym kierowaniu migrantów w stronę granicy zewnętrznej Unii Europejskiej, unaocznili, że problem ten ma charakter hybrydowy, łącząc aspekty społeczne, polityczne, prawne i militarne.

W tym kontekście Polska, pełniąc rolę państwa granicznego Unii Europejskiej i NATO, znalazła się w centrum kryzysu, który nie ogranicza się wyłącznie do jej obszaru terytorialnego, lecz bezpośrednio dotyka całej Wspólnoty. Zjawisko to stało się istotnym testem dla systemu zintegrowanego zarządzania granicami, a także dla mechanizmów solidarności europejskiej, w tym skuteczności wspólnych działań, w ramach polityki bezpieczeństwa i obrony. Co więcej, eskalacja kryzysu migracyjnego rodzi pytania o odporność struktur państwowych i ponadnarodowych na presję zewnętrzną, jak również o granice w zakresie poszanowania praw człowieka w sytuacjach szczególnego zagrożenia.

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie kryzysu migracyjnego na wschodniej granicy RP jako zjawiska o wielowymiarowym charakterze, którego konsekwencje wykraczają poza poziom lokalny i stanowią poważne zagrożenie dla stabilności i bezpieczeństwa całej Europy. Analizie zostaną poddane uwarunkowania polityczne i strategiczne tego zjawiska, jego implikacje dla bezpieczeństwa regionalnego oraz wyzwania dla wspólnej polityki Unii Europejskiej w obszarze ochrony granic i migracji.

Wschodnia granica RP jako granica Unii Europejskiej

Rzeczpospolita Polska na mapie światowej znajduje w dość przychyłnej części Europy środkowej. Od północy ograniczona jest Morzem Bałtyckim, zaś od południa pasmem gór Sudetów i Karpat. Warto zaznaczyć, że terytorium Polski to bardzo bogate w różnorodność terenową miejsce, występują tutaj takie aspekty jak: jeziora, rzeki, a nawet tereny bagienne¹.

Na mapie Rzeczpospolita Polska położona jest pomiędzy 14° 07' a 24° 09' długości geograficznej wschodniej oraz między 54° 50' a 49° 00' szerokości geograficznej północnej. Kształt granic terytorium Polski, uformowany jako pierwszy po zakończeniu II wojny światowej, został ustalony w wyniku licznych porozumień międzynarodowych zawartych w 1945 roku. Do najistotniejszych konferencji dotyczących określenia przebiegu polskich granic należały konferencja krymska oraz konferencja poczdamska. Do kolejnych zmian granic Rzeczpospolitej Polskiej doszło w 1989 roku z Niemiecką Republiką Demokratyczną w sprawie rozgraniczenia wód terytorialnych, a także w 2005 roku do podziału z Republiką Słowacką².

Pierwotny podział granic państwa jednak nie utrzymał się długo – już w 1951 roku doszło do zmian polegających na wymianie terenów z Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR). Transakcja ta obejmowała około 480 km² i miała na celu m.in. przekazanie obszarów bogatych w złoża węgla kamiennego oraz umożliwienie korzystniejszego połączenia kolejowego pomiędzy Sokalem a Rawą Ruską. Kolejna korekta granic nastąpiła w 1958 roku, tym razem pomiędzy Polską a Czechosłowacją. Efektem tych zmian było przejście przez Polskę terenów o powierzchni około 840 hektarów, natomiast Czechosłowacja uzyskała obszary o powierzchni 1200 hektarów, co było dla Polski rozwiązaniem niekorzystnym. Zmiany graniczne pomiędzy Polską a Czechosłowacją miały miejsce również w 1976 roku, lecz ich zakres był znacznie mniejszy w porównaniu z wcześniejszymi korektami.

1 P. Eberhardt (red.), *Problematyka geopolityczna ziem polskich*, IGiPZ PAN, Warszawa 2008, s. 121.

2 P. Lubiewski, *Granice Rzeczypospolitej Polskiej jako wyzwanie dla bezpieczeństwa państwa*, „Przegląd Policyjny”, nr 0(0), 2019, s. 50.

Współczesna Rzeczpospolita Polska charakteryzuje się zasięgiem terytorialnym, którego granice mają łączną długość 3511 km. Ze względu na uwarunkowania topograficzne, kraj wyróżnia się wysokim stopniem zróżnicowania struktury granic. Granice lądowe liczą łącznie 3071 km i przebiegają przez tereny o różnym charakterze geomorfologicznym, obejmując niziny, wyżyny, tereny bagienne, rozległe kompleksy leśne, obszary wodne oraz pasma górskie. Pozostałe 440 km granicy Rzeczpospolitej Polski to granica morska. Polska bezpośrednio graniczy aż z siedmioma państwami oraz jak wspomniano wcześniej, z Morzem Bałtyckim. Linia graniczna pomiędzy państwami z którymi Polska jako kraj sąsiaduje, nie jest jednakowa, bowiem jej długość ma związek z ukształtowaniem danego terenu³. W poniższej tabeli ukazano poszczególne długości granicy lądowej Rzeczpospolitej Polskiej. Z tabeli wynika, iż najdłuższa granica lądowa to granica pomiędzy Polską a Czechami, zaś najkrótsza pomiędzy Polską a Litwą (tabela 1).

Tabela 2. Długość granicy lądowej Rzeczpospolitej Polskiej

Państwo sąsiadujące z Polską	Długość granicy państwowej (km)	Część całości granicy (%)	Część granicy lądowej (%)
Z Republiką Federalną Niemiec	467	14.0	15.2
Z Republiką Czeską	796	22.7	25.9
Z Republiką Słowacką	541	15.4	17.7
Z Federalną Rosyjską	210	6.6	6.8
Z Ukrainą	535	15.3	17.5
Z Republiką Białorusi	418	11.9	13.6
Z Republiką Litewską	104	3.0	3.4

Źródło: opracowanie własne na podstawie: D. Rozkrut (red.), *Mały Rocznik Statystyczny Polski*. Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2018, s. 18.

Wschodnia granica Polski przebiega wzdłuż czterech państw: Ukrainy, Białorusi, Rosji (w postaci Obwodu Kaliningradzkiego) oraz Litwy. Wspomniane państwa utrzymują oficjalny status niezależnych i nie przynależą do żadnej organizacji międzynarodowej tego typu. Rzeczpospolita Polska zdecydowała się natomiast na akcesję do Unii Europejskiej. Po rozpoczęciu procesu akcesyjnego w 1997 roku, społeczeństwo polskie aktywnie realizowało program wdrażany przez Unię Europejską, dotyczący głównie podniesienia poziomu ochrony zewnętrznych granic UE. Podstawę prawną procesu stanowiły m.in. „Stanowisko Negocjacyjne Komisji Europejskiej”, „Partnerstwo dla członkostwa” oraz krajowe akty prawne, takie jak „Polska Strategia Zintegrowanego Zarzą-

3 D. Rozkrut (red.), *Mały Rocznik Statystyczny Polski*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2022, s. 18.

dzania Granicą” i „Stanowisko Negocjacyjne Rządu RP”. Kluczowe zapisy tych dokumentów obejmują ustalenia Unii Europejskiej w zakresie zwalczania handlu narkotykami, ochrony granic przed nielegalną migracją oraz przeciwdziałania różnym formom przestępczości, mającym miejsce na obszarze granicznym. Organizacja zakładała również fakt, aby granica kraju od czasu podziału nie stała się przeszkodą funkcjonowania gospodarki, a także przeszkodą procesu demokratycznego państw. Zakładano również, że wejście Polski w szereg Unii Europejskiej przyniesie pozytywne skutki dla krajów sąsiednich, ponieważ nastąpią wówczas przemiany z zakresu organizacji przestrzeni gospodarczo – społecznej, a także współpracy międzyregionalnej i transgranicznej⁴.

Przeglądając literaturę odnośnie do granic lądowych Polski zauważyć można, iż przed wejściem Polski do Unii Europejskiej, a dokładniej w 1990 roku, na granicy wschodniej Rzeczypospolitej Polskiej istniało jedynie pięć przejść granicznych, w tym trzy kolejowe i dwa drogowe⁵. Granica wschodnia z Ukrainą to ponad 535 km, na danym odcinku znajdują się niżej wskazane przejścia graniczne.

Drogowe przejścia graniczne:

- a) Zosin – Uściług (osobowe);
- b) Medyka – Szeginie (osobowe i towarowe);
- c) Budomierz – Hruszów (osobowe i towarowe);
- d) Dołhobyczów – Uhrynów (osobowe i towarowe);
- e) Dorohusk – Jagodzin (osobowe i towarowe);
- f) Krościenko – Stariawa (osobowe);
- g) Korczowa – Krakowiec (osobowe i towarowe);
- h) Hrebenne – Rawa Ruska (osobowe i towarowe).

Kolejowe przejścia graniczne:

- a) Werchrata – Rawa Ruska (towarowe);
- b) Krościenko – Chyrów (osobowe);
- c) Hrebenne – Rawa Ruska (osobowe);
- d) Przemyśl – Mościska (osobowe i towarowe);
- e) Hrubieszów – Włodzimierz Wołyński (osobowe i towarowe);
- f) Dorohusk – Jagodzin (osobowe i towarowe).

Najstarszym z wyżej wyróżnionych przejść granicznych, znajdującym się na wschodniej granicy Polskiej jest przejście Medyka- Szeginie, gdyż zostało ono oddane do użytku w 1945 roku. Przejście to przez lata przeszło

4 B. Kowalko, S Machowicz, *Polska granica wschodnia zewnętrzną granicą Unii Europejskiej: wybrane aspekty*, „Barometr Regionalny” 2003, nr 3, s. 21-22.

5 E. Matejko (red.), *Przejście graniczne jako zasób przygranicznej społeczności lokalnej*, Studia Społeczne, wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2008, s. 63.

wiele modernizacji spowodowanych między innymi wejściem Polski do Unii Europejskiej. Port Medyka-Szeginie wyróżnia się specyfikacją odprawy całodobowej samochodów ciężarowych, osobowych, a także autokarów. Co więcej, przejście to wyróżnia się odprawą w ruchu pieszym, co nie występuje na każdym przejściu granicznym. Odprawy piesze odbywają się jednak bez odpraw weterynaryjnych i fitosanitarnych. Medyka składa się z pięciu pasów na wjeździe oraz pięciu pasów na wyjeździe. Dwa pasy przeznaczone zostały dla samochodów osobowych, kolejne dwa dla samochodów ciężarowych oraz po jednym dla autokarów. Z pozostałych miejsc znajdujących się na terytorium portu Medyka-Szeginie, na które warto zwrócić uwagę to budynek główny, który przeznaczony jest do pełnienia służby kierowników zmiany. Znajduje się tam również budynek z zastosowaniem do odpraw pieszych, budynek odpraw autokarów, budynek odpraw samochodów ciężarowych i budynek do odpraw pieszych. Pozostałe przejścia graniczne pracują w podobny sposób, różni je jedynie liczba pasów lub charakterystyka odpraw⁶.

Granica z Białorusią to ponad 418 km. Granica z Białorusią stanowi zewnętrzną granicę Unii Europejskiej, co oznacza, iż na danym odcinku znajdują się przejścia graniczne, w których odbywa się kontrola osób wjeżdżających na teren Rzeczypospolitej Polskiej a zarazem do Unii Europejskiej, zgodnie z przepisami Schengen⁷. Na odcinku z Białorusią wskazano następujące przejścia graniczne.

Drogowe przejścia graniczne:

- a) Białowieża – Piererow (piesze i rowerowe, czynne tylko w porze dziennej);
- b) Bobrowniki – Bierestowica (osobowe i towarowe);
- c) Kukuryki – Kozłowiczy (towarowe);
- d) Kuźnica Białostocka – Bruzgi (osobowe i towarowe);
- e) Połowce – Pieszczałka (osobowe jednak tylko dla obywateli RP i Białorusi);
- f) Sławatycze – Domaczewo (osobowe z wyłączeniem autobusów);
- g) Terespol-Brześć (osobowe i towarowe)⁸.

Kolejowe przejścia graniczne:

- a) Czeremcha-Wysokolitowsk (osobowe i towarowe);
- b) Kuźnica Białostocka – Grodno (osobowe i towarowe);
- c) Siemianówka – Swisłocz (towarowe);
- d) Terespol – Brześć (osobowe i towarowe);
- e) Zubki Białostockie – Brzostowica (towarowe).
- f) Rzeczne przejście graniczne:

6 *Drogowe przejście w Medyce*, „Zakład Obsługi Przejść Granicznych w Korczowej” <https://zopgkor.pl/przejscia-graniczne/drogowe-przejscie-w-medyce/> [dostęp: 21.08.2025 r.]

7 F. Maciążek, *Komunikacja kolejowa między Polską a Białorusią*, „TTS Technika Transportu Szynowego”, nr 10, 2017, s. 23.

8 Tamże.

g) Rudawka – Lesnaja⁹.

Spośród wyżej wymienionych przejść granicznych znajdujących się na granicy Polsko – Białoruskiej, najbardziej nietypowym jest przejście graniczne rzeczne Rudawka – Lesnaja. Przejście to zostało oddane do użytku w 2005 roku. Specyfikę tego przejścia stanowi ruch osobowy. Sposób w jaki można przekroczyć dane przejście to rowerowo, pieszo, a także z wykorzystaniem dowolnego transportu wodnego. Odprawa na przejściu granicznym Rudawka – Lesnaja odbywa się jedynie w okresie letnim najczęściej od 1 maja do 1 października w godzinach 7.00-19.00. Przejście graniczne Rudawka – Lesnaja jest jednym z najbardziej niespotykanym przejściem granicznym w całej Polsce, a nawet może w całej Europie¹⁰.

Kolejną granicą z państwem trzecim, a Rzeczpospolitą Polską, a zarazem, czyli Unią Europejską to granica z Rosją, a dokładniej z Obwodem Kaliningradzkim. Połączenia Polski i Obwodu Kaliningradzkiego to głównie przejścia osobowe i towarowe a także kolejowe.

Drogowe przejścia graniczne:

- a) Bezledy – Bagratinowsk (osobowe i towarowe);
- b) Gronowo – Mamonowo (osobowe dla wszystkich obywateli, a także towarowe dla obywateli Polski i Rosji);
- c) Gołdap – Gusiew (osobowe i towarowe)¹¹.

Kolejowe przejścia graniczne:

- a) Braniewo – Mamonowo (osobowe i towarowe);
- b) Skandawa – Żeleznodorożnyj (towarowe);
- c) Głomno – Bagrationowsk (towarowe)¹².

Wschodnia granica Rzeczypospolitej Polski jest odcinkiem odgrywającym bardzo istotną rolę dla całej Unii Europejskiej. Zagrożenia związane ze wschodnią granicą Polski, które wpływają na poczucie bezpieczeństwa obywateli, to przede wszystkim przestępczość przemytnicza oraz przestępczość w postaci nielegalnej migracji. Wschodni odcinek granicy Polski stanowi dla Unii Europejskiej swego rodzaju bufor, który chroni przed wpływem nielegalnych towarów w postaci wyrobów tytoniowych, czy też alkoholowych. Towar, który mógłby przedostać się do Rzeczypospolitej Polski, stanowiłby zarówno zagrożenie

9 M. Kosieradzka, *Strategie rozwoju obszarów niedoinwestowanych w zakresie przejść granicznych na przykładzie Polski Wschodniej*, „Problemy Ekologii Krajobrazu”, t. XXVI, 2010, s. 50.

10 *Zmiana ruchu w przejściu granicznym Rudawka-Lesnaja*. „Ambasada Republiki Białoruś w Rzeczypospolitej Polskiej” 04.05.2017 r. <http://poland.mfa.gov.by/pl/embassy/news/f1dabba8584cf1d8.html> [dostęp: 21.03.2023r.]

11 *Tamże*.

12 D. Studzińska, K. Nowicka (red.), *Mały ruch graniczny z perspektywy władz lokalnych i mieszkańców. Przykład granicy polsko-rosyjskiej*, „Prace i Studia Geograficzne” Gdańsk 2014, s. 280.

rynku dla całej Unii Europejskiej. Kluczowymi czynnikami określającym skalę i dynamikę przestępczości transgranicznej na danym odcinku, obok aspektów ekonomicznych, są także czynniki polityczne. Kluczowym działaniem okazało się rozszerzenie strefy Schengen w 2007 roku, między innymi o Polskę, Czechy, Słowację i Litwę. Niemniej jednak, incydent ten spowodował wzrost przestępczości na wschodnim odcinku granicy Polski praktycznie o połowę¹³.

Kryzys migracyjny na granicy z Białorusią

Kryzys migracyjny nie posiada jasnej i konkretnej, z góry narzuconej dla społeczeństwa definicji. Uznaje się, że kryzys migracyjny to sytuacja, która skupia się na dużym natężeniu kłopotliwych zmian w państwie przyjmującym obcych obywateli, w związku z przemieszczaniem się dużych grup osób, inaczej zwanych imigrantami. Osobę, która z różnych powodów zdecydowała się na opuszczenie swojego kraju i przejście do innego, określa się mianem imigranta, uchodźca, osoby ubiegającej się o azyl, czy też prześladowcą. Osoba ubiegająca się o azyl to między innymi imigrant, który został przymusowo przesiedlony i zmuszony do opuszczenia swojej ojczyzny z powodu wojny, lub innych czynników, które mogłyby zagrozić bezpieczeństwu danej osobie, bądź jej rodzinie. Sytuacja tak zwana „kryzysowa” nie odnosi się do liczby uchodźców (liczba migrantów szukających schronienia) w Polsce czy w innym państwie, lecz do niezdolności systemu do reagowania w sposób właściwy na dane wydarzenie¹⁴. Kryzysy migracyjne, o których warto wspomnieć to przede wszystkim Europejski kryzys migracyjny, wielkie wypędzenie po zakończonej II wojnie światowej oraz kryzys migracyjny na kanale La Manche¹⁵.

Aleksander Łukaszenko sprawuje funkcję prezydenta Białorusi od 1994 roku. Wybory przeprowadzone w tym roku, zostały po raz pierwszy i jak dotąd ostatni, uznane za zgodne z obowiązującymi standardami prawnymi i zasadą uczciwości. Od tego czasu Aleksander Łukaszenko wygrywał kolejne wybory prezydenckie, przy czym jedna kadencja na Białorusi trwa pięć lat. W odpowiedzi na powyższe wydarzenia, jakie miały miejsce w Białorusi, Unia Europejska rozpoczęła narzucać na Białoruś określone sankcje. Pierwszą sankcją stanowiło umieszczenie osób i przedmiotów na liście, które objęte zostały zamrożeniem aktywów. Kolejną sankcją, jaką nałożyła Unia Europejska był zakaz narzucony na białoruskich przewodników międzynarodowych na przeloty w przestrzeni powietrznej Unii Europejskiej, a także korzystanie z lotnisk na jej terenie. Sektory białoruskiej gospodarki, które znalazły się na owej liście to sektor tele-

13 M. Perkowska, *Zagrożenie przestępczością na wschodniej granicy Polski - struktura i dynamika*, „Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego”, nr 41, 2016, s. 120.

14 A. S. Adamczyk, *Kryzys migracyjny w Europie a polska polityka imigracyjna*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny”, nr 1, 2017, s. 310.

15 *Kryzys migracyjny w Europie*, „Parlament Europejski”, <https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20170629STO78631/kryzys-migracyjny-w-europie> [dostęp: 22.08.2025 r.].

komunikacyjny, rafineryjny, finansowym, a także petrochemiczny. Następnym pakietem sankcji Unii Europejskiej wobec Białorusi to nałożenie sankcji na sektor zbrojeniowy, a także na towary podwójnego zastosowania (są to towary, które równie dobrze można używać w sektorze cywilnym, jak i militarnym). Narzucone sankcje nie spodobały się prezydentowi Aleksandrowi Łukaszence i w odpowiedzi na nie rozpoczął operację, która polegała na sprowadzeniu na teren Białorusi z krajów afrykańskich i azjatyckich swoich obywateli. Prezydent zapewniał im pomoc i wsparcie w jak najszybszym dotarciu do Europy. W ten właśnie sposób rozpoczął się kryzys na granicy polsko-białoruskiej¹⁶.

W 2020 roku, po ogłoszeniu ponownego zwycięstwa Łukaszenki w wyborach prezydenckich, pojawiły się zarzuty dotyczące fałszowania wyników głosowania, co doprowadziło do masowych protestów społecznych. Podnoszono także oskarżenia o naruszanie podstawowych praw człowieka przez państwowe służby bezpieczeństwa w odpowiedzi na pokojowe demonstracje obywateli.

Kolejne kontrowersyjne wydarzenie związane z polityką władz białoruskich miało miejsce w 2021 roku, kiedy to doszło do wymuszenia lądowania samolotu pasażerskiego w Mińsku pod pretekstem zagrożenia bombowego. Oficjalnym powodem, wskazanym przez stronę białoruską była domniemana groźba ataku, jednak w rzeczywistości celem operacji było zatrzymanie Romana Pratasiewicza – białoruskiego dziennikarza i blogera, uznawanego przez tamtejsze władze za opozycjonistę i ekstremistę.

Przełomowy czas kryzysu migracyjnego na granicy polsko-białoruskiej miał miejsce na przestrzeni lata i jesieni w 2021 roku. Białoruś postanowiła przypomnieć Unii Europejskiej o sobie i trafiła na nagłówki najbardziej znanych mediów społecznościowych oraz gazet. Pierwszym państwem, które zostało objęte polityką tego kraju była Litwa, w niedługim czasie objęto również Łotwę i Polskę. Służby Mińska przez rozkaz prezydenta Aleksandra Łukaszenki rozpoczęły operację o nazwie „Śluza”. Akcja ta polegała na rekrutacji obywateli Bliskiego Wschodu, obiecując im pomoc i wsparcie w dotarciu do Europy Zachodniej. Osoby te początkowo zostały przetransportowane do stolicy Białorusi, a kolejno transportowano je na granicę z Litwą. Prezydent Białorusi wypowiadając następujące słowa: „(...) dotychczas chroniłem Zachód przed zalewem nielegalnie przedostających się uchodźców i substancji psychotropowych, a od tego czasu przestaje to robić (...)” rozpoczął poważny kryzys migracyjny na granicach¹⁷. Poniżej przedstawiono szlaki przerzutu imigrantów z dnia 7 lipca 2021 roku:

16 A. Wawrzusiszyn, *Kryzys migracyjny na granicy polskobiałoruskiej i jego wpływ na bezpieczeństwo Polski*, „Nowa Polityka Wschodnia”, nr 2(33), 2022, s. 47–48.

17 J. M. Nowakowski, J. Olędzka, M. Rust, *Raport IV „Granica dyktatora. Polska i Białoruś wobec kryzysu granicznego*, Studium Europy Wschodniej UW & Grupa Analityczna „Białoruś w regionie” Warszawa 2021, s. 27.

Rysunek 1. Szlaki przerzutu imigrantów z dnia 7 lipca 2021 roku.

Źródło: Frontex, European Union Agency, <https://www.frontex.europa.eu/> (dostęp: 26.08.2025 r.).

Prezydent Aleksander Łukaszenko, po wprowadzeniu czterech pakietów sankcji przez Unię Europejską, podjął działania mające stanowić odpowiedź na te restrykcje. W czerwcu 2021 roku rozpoczęto konflikt hybrydowy z użyciem środków demograficznych. Do realizacji tych działań wykorzystano obywateli państw arabskich. W okresie letnim białoruskie służby graniczne, działając zgodnie z poleceniem prezydenta, rozpoczęły operację, której efektem był wzrost liczby osób przybywających do granic Litwy, Łotwy i Polski z regionu Bliskiego Wschodu. Po otrzymaniu informacji od białoruskich służb, osoby te podejmowały próby nielegalnego przekroczenia granicy. Grupy, które podjęły próbę nielegalnego przekroczenia granicy po zatrzymaniu przez polską Straż Graniczną jasno deklarowały, iż ich celem jest przedostanie się do Europy Zachodniej, do Francji lub Niemiec¹⁸.

Kolejny czas nie przynosił pozytywnych wiadomości, a sytuacja rozgrywająca się na granicy polsko-białoruskiej nabierała negatywnego tempa i rozwijała się nad wyraz dynamicznie. Pogranicznicy Polscy, Łotewscy i Litewscy zaczęli odnotowywać liczby osób podejmujących próbę przekroczenia granicy, które przekraczały miesięczne statystyki odnotowywane do tej pory, a próby nielegalnego przekroczenia wciąż narastały. Specjalista Adam Eberhardt dyrektor zakładu OSW (Ośrodka Studiów Wschodnich) zauważył, że poprzez destabilizację granicy wschodniej Unii Europejskiej, Prezydent Białorusi sprowadza imigrantów

18 *Migracja pod kontrolą Białorusi! Dokumenty*, "GOV.PL", https://www.gov.pl/web/sluzbyspecjalne/takbialorusorganizujeprzemytludzidokumenty?fbclid=IwAR3hVhYrfrfEWmML_v7gzxUI_ybCPDKyzMuhEsrimlCux7eF3H13BkKncA [dostęp: 22.08.2025 r.].

odpłatnie przez biura turystyczne, a jednym z takich biur był „Centrurort”, którego właścicielem jest syn prezydenta Wiktor Łukaszenko¹⁹.

Okres letni ukazał, że kryzys migracyjny to nie tylko forma nastraszenia Europy, lecz poważny problem dla całej Unii Europejskiej. W początkowych dniach sierpnia funkcjonariusze Straży Granicznej prowadząc działania na granicy polsko-białoruskiej zatrzymała aż 349 imigrantów, byli to głównie obywatele głównie Afganistanu oraz Iraku. Reagując na niecodzienne wydarzenia, które miały miejsce na granicy, Centrum Informacyjne Rządu dodało, że do dnia 17 sierpnia ta liczba wzrosła aż do 1935 osób. Z danych podanych dalej można wyczytać, iż 1175 osób zostało zawróconych „push back” i 760 osób zostało skierowanych do ośrodków dla cudzoziemców. Po przedstawieniu takich potężnych liczb osób próbujących przekroczyć granicę w tak krótkim czasie, Wicemister MSWiA Maciej Wąsik oznajmił, że przekazuje na wsparcie Straży Granicznej ponad 100 żołnierzy²⁰.

Za moment eskalacji napięcia migracyjnego uznaje się dzień 8 listopada 2021 roku. Tego dnia na przejściu granicznym Kuźnica, po stronie polsko-białoruskiej, doszło do zorganizowanej próby nielegalnego przekroczenia granicy przez grupę liczącą kilkaset osób. Funkcjonariusze Straży Granicznej, przy istotnym wsparciu Policji oraz Wojska, skutecznie odpowiedzieli na tę sytuację. W trakcie działań konieczne było użycie sprzętu ochronnego, takiego jak hełmy i tarcze, a także armatek wodnych. Po tym zdarzeniu odnotowywano codziennie setki prób nielegalnego przekroczenia granicy. Kolejny wzrost presji migracyjnej miał miejsce w ciągu niespełna dwóch tygodni, tym razem w rejonie miejscowości Czeremcha. Była to próba nielegalnego przekroczenia granicy podjęta przez grupę ponad 200 migrantów, którzy próbowali przedostać się do Europy. Imigranci podjęli próbę siłową przedostania się do Europy²¹.

Warto zaznaczyć, że migranci próbujący nielegalnie przedostać się przez granicę polsko-białoruską, to tak naprawdę osoby instrumentalnie wykorzystywane przez aparat bezpieczeństwa Białorusi do forsowania granic państwowych. Przez cały czas trwania owego kryzysu migracyjnego, funkcjonariusze stale koordynowali i kontrolowali ataki przeprowadzane przez migrantów. Straż Graniczna zaznaczała, iż zauważała liczne przypadki, w których Białoruskie służby pomagały imigrantom w przedostaniu się przez granicę, między innymi przecinając ogrodzenie z drutu kolczastego

19 Dyrektor OSW: *Białoruś próbuje wyrzucić nacisk na UE*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 20.09.2021 r. <https://www.gazeta-prawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8249565,dyrektor-osw-bialorus-presja-ue.html>. [dostęp: 22.08.2025 r.].

20 MSWiA: *granica z Białorusią jest uszczelniona; Straż Graniczną wspierają żołnierze Wojska Polskiego*, „polsatnews.pl”, 17.08.2021 r. <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-08-17/mswia-granica-z-bialorusia-jest-uszczelniona-straz-graniczna-wspieraja-zolnierze-wojska-polskiego/> [dostęp: 22.08.2025 r.].

21 B. Fraszka, *Sytuacja na granicy polsko-białoruskiej: przyczyny, aspekt geopolityczny, narracje*, „RAPORTY SPECJALNE”, 23.12.2021 r. <https://warsawinstitute.org/pl/sytuacja-na-granicy-polsko-bialoruskiej-przyczyny-aspekt-geopolityczny-narracje/> [dostęp: 22.08.2025 r.].

(concertinę) specjalnymi narzędziami oraz z wykorzystaniem siły popychając migrantów do przejścia. Osoby próbujące przedostać się na terytorium Polski przez białoruskich pograniczników zachęceni byli do agresywnych zachowań wobec polskich policjantów, pograniczników, czy wojskowych stacjonujących na granicy. Agresja najczęściej przejawiała się w sposób słowny, aczkolwiek pojawiały się również próby obrzucenia polskich funkcjonariuszy kamieniami, w porze nocnej osłepienia ich światłem stroboskopowym czy mocnymi laserami²².

Sytuacja na granicy polsko-białoruskiej pozostała ciągle napięta i niebezpieczna. Do dziś każdej doby polska Straż Graniczna odnotowuje kilkadziesiąt prób nielegalnego przedostania się na terytorium Polski, mimo iż upłynęły już prawie dwa lata od eskalacji tego wydarzenia. Hybrydowy charakter ataku prowadzonego przez reżim Białorusi wobec Polski i Unii Europejskiej został nagłośniony we wszystkich mediach społecznościowych, telewizji, radiu, pismach i gazetach. Fundacja „Disinfo Digest” na jednym z portali społecznościowych „Twitter” opublikowała listę aktywnych środków, wykorzystywanych przez służby białoruskie do zarządzania presją migracyjną na granicy z Polską i Unią Europejską, takie jak: dezinformacja, dyslokacja migrantów, nasłuch, obserwacja, pozoracja, niszczenie zapory fizycznej, planowanie (czas i miejsce) przerzutu migrantów, koordynacja położenia w terenie przygranicznym, rozpoznanie aktywności polskiej Straży Granicznej, inscenizacje, prowokacje, koordynacja aktywności mediów²³.

Od dłuższego czasu rozważano, jakie rozwiązania mogą wesprzeć funkcjonariuszy pracujących na granicy oraz efektywnie przeciwdziałać nielegalnemu przekraczaniu granic. Jedną z propozycji rządu było wzniesienie płotu na granicy z Białorusią. Ochrona granic państwa obejmuje szereg działań zmierzających do utrzymania ich nienaruszalności oraz zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom i terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Realizacja tego zadania wymaga podejmowania działań na wielu poziomach, w tym organizacji przedsięwzięć administracyjnych, sanitarnych, politycznych oraz militarnych. W praktyce ochrona granic państwa realizowana jest poprzez „ochronę terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed nielegalnym przepływem towarów i osób oraz wprowadzaniem substancji i materiałów niebezpiecznych”. Płot na granicy polsko-białoruskiej poprzez swoje systemy i specyfikację miał zapewnić wyżej wskazane postulaty i zapewnić odpowiednią ochronę dla państwa polskiego²⁴.

22 B. Makarewicz, *Białoruscy żołnierze chcieli zniszczyć zaporę. „Osłepiali nasze służby laserem”*, „Radio ZET”, 13.11.2021 r. <https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Bialoruscy-zolnierze-chcieli-zniszczyc-zapore.-Oslepiali-nasze-sluzby-laserem.-Wideo> [dostęp: 22.08.2025 r.].

23 Disinfo Digest, „Twitter”, 14.11.2021 r. https://twitter.com/Disinfo_Digest/status/1459881048121167878 [dostęp: 22.08.2025 r.].

24 I. Stańczuk, *Konstytucyjny obowiązek ochrony granic RP w świetle kryzysu na granicy z Białorusią*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, nr 3(67), 2022, s. 250.

Wpływ kryzysu migracyjnego na bezpieczeństwo w Europie

Kryzys migracyjny na wschodniej granicy Polski, zwłaszcza w regionie polsko-białoruskim, wywołany przez działania reżimu białoruskiego, działa obecnie jako instrument presji hybrydowej przeciwko Unii Europejskiej i NATO. Liczba prób nielegalnego przekroczenia granicy wzrosła dramatycznie – w 2024 roku agencja Frontex odnotowała w tym regionie wzrost o 192 % w porównaniu z rokiem poprzednim²⁵. Taki wzrost eskalacji migracji określany jest jako „migrant dumping”, czyli strategiczne użycie migrantów jako narzędzia destabilizacji europejskich struktur bezpieczeństwa²⁶.

Tego typu działania rodzą bezpośrednie zagrożenia dla wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państw UE. Po pierwsze, osłabiają integralność Schengen poprzez wymuszanie tymczasowych kontroli granicznych, co doprowadziło do wzajemnego nakładania się ograniczeń – Niemcy w maju zaostryżyły kontrole, a w lipcu 2025 roku Polska odpowiedziała podobnie wobec granic z Niemcami i Litwą, powołując się na zagrożenie nielegalną migracją²⁷. Działania te nadwyrężają wzajemne zaufanie między państwami członkowskimi i podkopują fundamentalne zasady wspólnego rynku i swobodnego ruchu.

Po drugie, wdrożono „militaryzację granic”, która podkreśla przekształcenie problemu migracji w kwestie bezpieczeństwa militarnego. Polska w 2022 roku zbudowała 187-kilometrowy mur o wysokości 5,5 m wzdłuż granicy z Białorusią oraz instalowała zaawansowany system elektroniczny z kamerami na podczerwień i czujnikami ruchu – wszystko po to, by przeciwdziałać presji migracyjnej. Zbrojne reakcje, użycie sił militarno-policyjnych, a nawet ostrzały ostrzegawcze podkreślają militarne podejście do problemu, co może przyczyniać się do zwrotu od rozwiązań humanitarnych w stronę bezpieczeństwa.

Po trzecie, procesowi temu towarzyszy intensywna sekuryzacja migracji, czyli przenoszenie jej z sfery politycznej do obszaru bezpieczeństwa. Dominika Liszkowska zwraca uwagę, że migranci – zwłaszcza z Bliskiego Wschodu i Afryki – przedstawiani byli jako zagrożenie, co usprawiedliwiało stosowanie nadzwyczajnych środków, takich jak zamykanie granic, odmowa azylu, a także budowa bariery granicznej²⁸. W podobnym tonie Paulina Polko analizuje, że sekuryzacja migracji była silniejsza w przypadku migrantów z regionów MENA niż wobec uchodźców z Ukrainy, co wskazuje

25 Frontex, European Union Agency, <https://www.frontex.europa.eu/> (dostęp: 26.08.2025 r.)

26 How Russia uses migrants as weapons – and why some blame Britain, *The Times*, <https://www.thetimes.com/world/europe/article/how-russia-uses-migrants-as-weapons-on-europes-eastern-front-kpws2082r> (dostęp: 26.08.2025 r.)

27 Poland reinstates border controls with Germany and Lithuania to discourage asylum-seekers, *AP News*, <https://apnews.com/article/migration-germany-poland-lithuania-border-checks-bf4ae383d22b5a530e82035cf116132c>

28 D. Liszkowska, *Securitization of Migration and Crisis Management in Poland*, „Przegląd Nauk o Obronności”, nr 17, 2023, s. 30.

na nierówne traktowanie oraz podwójne standardy, wynikające z wyjściowej narodowości migrantów²⁹.

W konsekwencji kryzys migracyjny na wschodniej granicy RP ma wielowymiarowy wpływ na europejskie bezpieczeństwo: osłabia zasady Schengen, wprowadza militarne standardy ochrony granic, a zarazem wzmacnia narracje sekuryzacyjne, które mogą ograniczać przestrzeń dla działań humanitarnych i łamać standardy praw człowieka.

W obliczu narastających wyzwań, kluczowe znaczenie zyskała współpraca międzynarodowa, zarówno w ramach Unii Europejskiej, jak i w relacjach dwustronnych między państwami sąsiadującymi. Podejmowane działania obejmowały m.in. wzmacnianie wymiany informacji wywiadowczych, zacieśnianie współpracy operacyjnej służb granicznych oraz uruchamianie mechanizmów wsparcia finansowego i technicznego z funduszy unijnych. Równolegle prowadzono dyskusje nad usprawnieniem wspólnej polityki azylowej, próbując połączyć konieczność ochrony granic z poszanowaniem praw człowieka oraz obowiązków międzynarodowych, wynikających z konwencji genewskiej.

W analizie kryzysu migracyjnego na granicy polsko-białoruskiej kluczowe znaczenie ma odniesienie działań państwa do podstawowych norm prawa międzynarodowego i europejskiego. Szczegółne miejsce zajmuje tu Konwencja Genewska z 1951 r., która ustanawia zasadę non-refoulement, zakazując państwu zwracania osób do kraju, w którym mogłyby być narażone na prześladowanie lub nieludzkie traktowanie (art. 33). W kontekście push-backów zasada ta stanowi ograniczenie wobec działań, polegających na fizycznym odpychaniu migrantów od granicy bez umożliwienia im złożenia wniosku o ochronę międzynarodową. Praktyka ta, jeśli stosowana w sposób automatyczny i bez indywidualnej oceny sytuacji, może naruszać zarówno prawo uchodźcze, jak i standardy praw człowieka.

Drugim kluczowym elementem jest Rozporządzenie Dublin III, które określa, że to państwo pierwszego wjazdu na terytorium UE odpowiedzialne jest za rozpoznanie wniosku o azyl. System dubliński nie zezwala jednak państwom członkowskim na odsyłanie osób na terytorium państwa trzeciego (np. Białorusi), które nie jest stroną wspólnego systemu azylowego i nie respektuje standardów ochrony międzynarodowej. Oznacza to, że push-backi na granicy z Białorusią – państwem nienależącym do UE ani do systemu dublińskiego – są sprzeczne z logiką tego systemu i mogą prowadzić do zbiorowego wydalania.

Istotne znaczenie ma również orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który wielokrotnie oceniał praktyki push-backów. W sprawie Hirsi Jamaa i inni przeciwko Włochom (2012) ETPCz uznał, że masowe zwracanie

29 P. Polko, *Just and unjust securitization of migration: a comparative analysis of migration to Poland from MENA countries and Ukraine*, "Frontiers of Political Science", Vol. 7, 2025, s. 7.

migrantów bez analizy ich indywidualnej sytuacji stanowi naruszenie art. 3 EKPC oraz zakazu zbiorowego wydalania (art. 4 Protokołu 4). Podobne stanowisko zapadło w sprawie M.K., M.K. i M.K. przeciwko Polsce (2020), w której Trybunał stwierdził, że Polska naruszyła prawa cudzoziemców poprzez odmowę przyjęcia ich wniosków azylowych mimo jasnych deklaracji o zamiarze ich złożenia. Wyroki te jednoznacznie wskazują, że odmowa rejestracji wniosków azylowych oraz natychmiastowe odstawianie osób do linii granicy stanowi naruszenie zobowiązań państwa.

W świetle powyższych standardów działania podejmowane w ramach push-backów na granicy polsko-białoruskiej należy oceniać nie tylko z perspektywy bezpieczeństwa państwa, lecz także obowiązków, wynikających z prawa międzynarodowego, które pozostają wiążące nawet w obliczu zagrożeń hybrydowych. Wprowadzenie wyjątkowych procedur granicznych nie zwalnia państw członkowskich z obowiązku poszanowania praw osób ubiegających się o ochronę, a brak dostępu do procedury azylowej jest w świetle prawa europejskiego uznawany za naruszenie fundamentalnych standardów ochrony praw człowieka i uchodźców.

Na szczeblu krajowym kontynuowano prace nad nowelizacją prawa migracyjnego, podejmując inicjatywy, mające na celu usprawnienie procedur rozpatrywania wniosków azylowych, zwiększenie efektywności działań deportacyjnych oraz rozszerzenie programów integracyjnych, skierowanych do tych cudzoziemców, którzy uzyskali prawo pobytu w Polsce. Równocześnie prowadzono kampanie informacyjne skierowane do społeczeństwa, mające na celu przeciwdziałanie dezinformacji oraz budowanie świadomości dotyczącej skomplikowanego charakteru zjawiska migracji, jego przyczyn i konsekwencji. W dłuższej perspektywie, zarówno Polska, jak i cała Unia Europejska, stają przed zadaniem wypracowania rozwiązań, które pozwolą skutecznie reagować na dynamicznie zmieniające się wyzwania związane z migracją, jednocześnie zachowując równowagę między bezpieczeństwem a poszanowaniem wartości demokratycznych oraz zasad solidarności międzynarodowej.

Podsumowanie

Kryzys migracyjny na wschodniej granicy Rzeczypospolitej Polskiej nie jest zjawiskiem izolowanym, lecz stanowi element szerszej strategii destabilizacyjnej, której celem jest wywieranie presji na państwa członkowskie Unii Europejskiej i testowanie ich odporności instytucjonalnej oraz solidarności politycznej. Doświadczenia ostatnich lat jasno pokazują, że migracja może być wykorzystywana jako narzędzie wojny hybrydowej, zdolne do wywołania napięć społecznych, osłabiania struktur bezpieczeństwa i destabilizacji polityki wewnętrznej. W tym kontekście Polska jako państwo graniczne UE

i NATO, stała się swoistym poligonem, na którym sprawdzana jest skuteczność europejskich i międzynarodowych mechanizmów reagowania kryzysowego.

Wnioski płynące z analizy sytuacji wskazują, że konieczne jest wzmocnienie zdolności państw członkowskich do reagowania na zagrożenia hybrydowe poprzez rozwój nowoczesnej infrastruktury granicznej, wykorzystanie zaawansowanych technologii monitoringu oraz lepszą koordynację działań między służbami granicznymi, wojskowymi i policyjnymi. Ważnym kierunkiem działań powinna być także integracja polityki migracyjnej z polityką bezpieczeństwa, tak aby uwzględniała zarówno wymogi ochrony granic, jak i poszanowanie praw człowieka. Kryzys unaoczniał również, że solidarność europejska musi być oparta na praktycznych mechanizmach wsparcia, obejmujących zarówno kwestie operacyjne, jak i finansowe, aby ciężar ochrony zewnętrznych granic Unii nie spoczywał wyłącznie na państwach frontowych.

Z punktu widzenia strategicznego kluczowe jest dostrzeżenie, że kryzys migracyjny stanowi część szerszej układanki geopolitycznej, w której destabilizacja państw europejskich odbywa się nie tylko poprzez działania militarne, lecz także przez wywieranie presji humanitarnej i informacyjnej. Dlatego też przyszła polityka bezpieczeństwa Europy powinna koncentrować się na budowaniu odporności, wobec tego typu zagrożeń, łącząc wymiar obronny, dyplomatyczny i społeczny. Ostatecznie należy stwierdzić, że kryzys migracyjny na wschodniej granicy RP wymusza redefinicję zarówno unijnej polityki migracyjnej, jak i europejskiej architektury bezpieczeństwa, a wnioski z niego płynące mogą okazać się kluczowe dla stabilności kontynentu w nadchodzących dekadach.

Bibliografia

1. Adamczyk A. S., *Kryzys migracyjny w Europie a polska polityka imigracyjna*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny”, nr 1, 2017.
2. Dyrektor OSW: Białoruś próbuje wyrzucić nacisk na UE, „Dziennik Gazeta Prawna”, 20.09.2021 r.
3. Eberhardt P. (red.), *Problematyka geopolityczna ziem polskich*, IGiPZ PAN, Warszawa 2008.
4. Kowałko B., Machowicz S., *Polska granica wschodnia zewnętrzną granicą Unii Europejskiej: wybrane aspekty*, „Barometr Regionalny”, nr 3, 2023.
5. Kosieradzka M., *Strategie rozwoju obszarów niedoinwestowanych w zakresie przejść granicznych na przykładzie Polski Wschodniej*, „Problemy Ekologii Krajobrazu”, t. XXVI, 2010.
6. Liszkowska D., *Securitization of Migration and Crisis Management in Poland*, „Przegląd Nauk o Obronności”, nr 17, 2023.
7. Lubiewski P., *Granice Rzeczypospolitej Polskiej jako wyzwanie dla bezpieczeństwa państwa*, „Przegląd Policyjny”, nr 0(0), 2019.
8. Matejko E. (red.), *Przejście graniczne jako zasób przygranicznej społeczności lokalnej*, Studia Społeczne, wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2008.
9. Maciążek F., *Komunikacja kolejowa między Polską a Białorusią*, „TTS Technika Transportu Szynowego”, nr 10, 2017.
10. Nowakowski J. M., Olędzka J., Rust M., *Raport IV „Granica dyktatora. Polska i Białoruś wobec kryzysu granicznego*, Studium Europy Wschodniej UW & Grupa Analityczna „Białoruś w regionie” Warszawa 2021.
11. Perkowska M., *Zagrożenie przestępczością na wschodniej granicy Polski – struktura i dynamika*, „Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego”, nr 41, 2016.
12. Polko P., *Just and unjust securitization of migration: a comparative analysis of migration to Poland from MENA countries and Ukraine*, „Frontiers of Political Science”, Vol. 7, 2025.
13. Rozkrut D. (red.), *Mały Rocznik Statystyczny Polski*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2022.
14. Stańczuk I., *Konstytucyjny obowiązek ochrony granic RP w świetle kryzysu na granicy z Białorusią*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, nr 3(67), 2022.
15. Studzińska D., Nowicka K. (red.), *Mały ruch graniczny z perspektywy władz lokalnych i mieszkańców. Przykład granicy polsko-rosyjskiej*, „Prace i Studia Geograficzne” Gdańsk 2014.
16. Wawrzusiszyn A., *Kryzys migracyjny na granicy polsko białoruskiej i jego wpływ na bezpieczeństwo Polski*, „Nowa Polityka Wschodnia”, nr 2(33), 2022.

Netografia

1. <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8249565,dyrektor-osw-bialorus-presja-ue.html>
2. Disinfo Digest, „Twitter”, 14.11.2021 r. https://twitter.com/Disinfo_Digest/status/1459881048121167878
3. Drogowe przejście w Medyce, „Zakład Obsługi Przejść Granicznych w Korczowej” <https://zopgkor.pl/przejscia-graniczne/drogowe-przejscie-w-medyce/>
4. Fraszka B., *Sytuacja na granicy polsko-białoruskiej: przyczyny, aspekt geopolityczny, narracje*, „RAPORTY SPECJALNE”, 23.12.2021 r. <https://warsawinstitute.org/pl/sytuacja-na-granicy-polsko-bialoruskiej-przyczyny-aspekt-geopolityczny-narracje/>

5. Frontex, European Union Agency, <https://www.frontex.europa.eu/>
6. How Russia uses migrants as weapons — and why some blame Britain, The Times, <https://www.thetimes.com/world/europe/article/how-russia-uses-migrants-as-weapons-on-europes-eastern-front-kpws2082r>
7. MSWiA: granica z Białorusią jest uszczelniona; Straż Graniczną wspierają żołnierze Wojska Polskiego, „polsatnews.pl”, 17.08.2021 r. <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-08-17/mswia-granica-z-bialorusia-jest-uszczelniona-straz-graniczna-wspieraja-zolnierze-wojska-polskiego/>
8. Kryzys migracyjny w Europie, „Parlament Europejski”, <https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20170629ST078631/kryzys-migracyjny-w-europie>
9. Migracja pod kontrolą Białorusi! Dokumenty, „GOV.PL”, <https://www.gov.pl/web/sluzbyspecjalne/takbialorusorganizujeprzemysludzydokument>
10. Makarewicz B., *Białoruscy żołnierze chcieli zniszczyć zaporę. „Oslepiali nasze służby laserem”*, „Radio ZET”, 13.11.2021 r. <https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Bialoruscy-zolnierze-chcieli-zniszczyc-zapore.-Oslepiali-nasze-sluzby-laserem.-Wideo>
11. Poland reinstates border controls with Germany and Lithuania to discourage asylum-seekers, AP News, <https://apnews.com/article/migration-germany-poland-lithuania-border-checks-bf4ae383d22b5a530e82035cf116132c>
12. Zmiana ruchu w przejściu granicznym Rudawka-Lesnaja. „Ambasada Republiki Białoruś w Rzeczypospolitej Polskiej”, <http://poland.mfa.gov.by/pl/embassy/news/f1dabba8584cf1d8.html>